

Innspill til Tannhelseutvalget 7. desember 2022

Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst (TkØ) har i utvalgets innspillsmøte 7. desember 2022 gitt noen konkrete forslag til utvalgets arbeid. Under kommer innspillene skriftliggjort. Utvalget har et viktig arbeid og vi kommer gjerne med ytterligere innspill. Samtidig vil vi benytte anledningen til å invitere utvalget til TkØ for dele informasjon og erfaringer fra TkØs arbeid om tema som kan være aktuelle for utvalget.

Tannhelsetjenestens kompetansesentre

TkØ er en av fem regionale odontologiske kompetansesentre i Norge. Det overordnede formålet er:

- sikre spesialisttannhelsetjenester og gi et tverrfaglige spesialisttilbud
- drive rådgivning overfor tjenesten og befolkningen. Kompetanseheving i tjenesten.
- bidra til forskning og faglig utvikling i tjenesten

TkØ eies av Viken og Innlandet fylkeskommuner og er det kompetansesenter som dekker størst innbyggerområde i Norge (1,6 mill). I tillegg har vi på flere områder et nært samarbeid med Oslo kommune.

Innspill fra TkØ til Tannhelseutvalget

Innspillene til tannhelseutvalget bygger på de utfordringene vi har sett i tjenesten gjennom vår virksomhet. Innspillene er innenfor områdene; pasientbehandling, kompetanseheving, forskning og utvikling.

ET HELHETLIG PASIENTTILBUD

Tannhelse en del av kroppen er et begrep som går igjen. Det er mange tilnærminger til begrepet som har grense mot finansiering og organisering, men begrepet har også en stor faglig tilnærming og det vi vil trekke frem her.

1. Vi ser at det er et stort behov for **tverrfaglige spesialisttannhelsetjenester** organisert under samme tak. Det innebærer at spesialister arbeider sammen i tid og rom ut ifra pasientens behov. Tilsvarende som i spesialisthelsetjenesten.

Hos TkØ har vi alle spesialiteter til stede, - samtidig, og vi opplever at dette gir et handlingsrom for tverrfaglige funderte og tilpassede løsninger som klart kommer pasienten til gode. For pasientene bør det være en dør inn, på lik linje som for øvrig helsetjeneste. Det bør være et tydelig offentlige ansvar å organisere et tverrfaglig spesialisttilbud med bruk av kompetansesentrene – et tilbud under samme tak.

2. I tannhelsetjenesten snakker man om narkosebehandling – dette er egentlig **tannbehandling som gjøres ved hjelp av narkose** som tilretteleggingsfunksjon. Man kan ikke generalisere tilbudet da det er like stor variasjon i behandlingen her som i behandling til «våkne pasienter». Tilgangen til tannbehandling i narkose har vært for dårlig, noe som innebærer at mange pasienter har ventet lenge. Det er behov for et mer tilgjengelig tilbud og at man har, slik som i helsetjenesten, stabil tilgang på narkosefunksjon for å kunne gi tannhelsetjenester både til dem som ikke mestrer å gjennomføre tannbehandling i våken tilstand og der prosedyrene/behandlingen er så omfattende/komplisert og derfor bør gjennomføres i narkose. TKØ har i dag tannbehandling i narkose – og vi ser at etterspørselen øker. Det er behov for et tydeligere offentlig ansvar for tilgjengelighet til tannbehandling gjennomført i narkose. For de medisinsk friske pasientene (ASA 1 og 2) kan tilbudet organiseres og gjennomføres av tannhelsetjenesten/kompetansesentrene selv, mens det for pasienter som har medisinske tilleggsutfordringer (ASA 3) må dedikeres tid og ressurser for at tannbehandlingene kan gjennomføres på sykehus/spesialisthelsetjenesten.

3. **Tilbud til pasienter som «faller» utenfor.** Hvem er det? Det offentlige bør ha et særlig ansvar for å indentifisere grupper med særskilte behov og utfordringer, og pasienter med spesielle medisinske tilstander, -som eks uttalte brekningsrefleks, nevropatier, Tourette syndrom osv . Dette er pasienter med sammensatte problemstillinger som ikke kan nyttiggjøre seg ordinære tjenester.

En annen gruppe som trenger et spesialisert tilbud er TOO-pasienter, dem med angst for tannbehandling, overgreps- eller torturproblematikk. TkØ har lang erfaring med TOO pasienter, - og de har i dag et tverrfaglig tilbud (psykolog, tannlege, spesialister, narkose), - for å gjøre dem i stand til å mestre dette selv i fremtiden. Dessverre er det noen vi ikke kan hjelpe, men også de trenger et tilbud ut ifra deres behov (kanskje bare smerte og infeksjonssanering i narkose). Det offentliges engasjement/organisering og finansiering må omfatte grupper som ikke kan mestre det ordinære tannhelsetilbudet.

4. Tannhelse som en del av kroppen fordrer **samhandling**. Et viktig tema som bør adresseres er digitalisering. Mens det i dag er lagt til rette for digital meldingsutveksling mellom spesialist- og kommunehelsetjenesten, inklusive allmennlegetjenesten, er det ingen slik tjeneste tilgjengelig med fylkeskommunen. De tekniske utfordringene arbeides det med, men det bør utvikles rutiner som sørger for samhandling, - og det er behov for økt kompetanse og forskning på feltet. TkØ har et NFR-finansiert forskningsprosjekt om samhandling som utvalget/departementet kan dra veksler på (Coral – prosjektet, samhandling for bedre tannhelsetjenester for eldre hjemmeboende). Her identifiseres flaskehalser som grunnlag for å utvikle, teste og evaluere en intervensjon som er designet sammen med brukere.

KOMPETANSETILTAK FOR ET TILBUD AV GOD KVALITET

- TkØ arbeider med å utvikle kompetansen i tannhelsetjenesten gjennom ulike læringsprosesser og -aktiviteter. Vi arbeider systematisk og profesjonelt med læring, formidling og utvikling – og gjennom dette arbeidet har vi sett hvor avgjørende det er med **strukturerte tiltak for læring**. Læring skjer på mange arenaer (kurs, seminar, utdanning, involvering, veiledning mm), og man snakker både om organisatorisk læring og individuell læring. Systematiske læringstiltak er med på å sikre kvalitet og mestring. Våre læringsaktiviteter ligger tilgjengelig på www.tkost.no Dersom utvalget ønsker mer informasjon om hvordan vi konkret arbeider med kompetansetiltak kommer vi gjerne tilbake til det.

Vi mener at det må tydeligere forankres og legges mer til rette for læring og utvikling i tannhelsetjenesten. Læringsprosesser må tydeligere integreres i arbeidshverdagen, herunder det å reflektere over eget arbeid.

FORSKNING OG UTVIKLING – PRAKSISNÆR FORSKNING

- Kunnskapsbasert praksis fordrer både erfaringskunnskap, forskningskunnskap og brukerkunnskap. I tannhelsetjenesten er det behov for mer forskningsbasertkunnskap. For noen år siden kom den nasjonale strategien for forskning og innovasjon i tannhelsetjenesten som bl.a. tar opp behovet for mer praksisnær forskning (PF). PF innebærer at tjenesten er involvert i både å identifisere problemstillinger, kartlegging/innhente data og i å implementere resultatene.
- TkØ/Kompetansesentrene følger opp strategien om forskning og innovasjon, men det er en kjensgjerning at det er manglende statlige tiltak for oppfølging.
- Hvis tjenesten skal involveres i forskning må:
 - o Den utøvende tjenesten (offentlig og privat) må få et tydeligere plikt (lovplikt) til å **medvirke** i forsknings og utviklingsarbeid - tilsvarende som for kommunehelsetjenesten.
 - o Kompetansesentrene **lovfestet plikt til forskning** og utvikling. Tilsvarende som for spesialisthelsetjenesten.

- Finansiering av forskning i tannhelsetjenesten må prioriteres, eks gjennom føringer fra HOD til NFR.

OPPSUMMERING

TkØ mener at:

Det er et offentlig ansvar å:

- Tilby tverrfaglige spesialisttannhelsetjenester under samme tak, - ved hjelp av kompetansesentrene
- Organisere narkosefunksjon i regi av kompetansesentrene og DOT for medisinsk friske pasienter og på sykehus for pasienter som trenger det.
- Identifisere og gi tilbud til dem som faller utenfor – som ikke har noe fra før (eks TOO)
- Utvikle systemer for digitalisering for samhandling

Strukturerte kompetansetiltak for et tilbud av god kvalitet

- Vi mener at det må tydeligere forankres og legges mer til rette for læring og utvikling i tjenesten. Læringsprosesser må tydeligere integreres i arbeidshverdagen, herunder det å reflektere over eget arbeid

Praksisnær forskning

- Vi mener at tjenesten må få et lovpålagt medvirkningsansvar til forskning. Kompetansesentrene må få et lovpålagt forskningsansvar.
- Finansiering av forskning på tannhelseområdet må prioriteres.

Med vennlig hilsen

Hilde Vogt Toven

Direktør